

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON A NAGY SZÜNIDŐBEN IS.

Laptulajdonos és kiadó: A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”		Felelős szerkesztő: SOMLYAY JÓZSEF.	
Előfizetési ár:		Tartalom:	
Egész évre 4 frt	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztő neve alatt Budapest, I. ker., Krisztinaváros, Pálva-utca 9. sz. a. küldendők — Előfizetési pénzek és reklamációk Ross Mándor tanító s egyesületi pénztáros urhoz Budapest, VII. ker., Belső dob-utca 15. sz. a. intézendők.	B. Eötvös J. halálának évfordulóján. X. — A tanítók végelmezéséről. Hitter F. — A földrajzi oktatásról. Vazul. — A földrajzi oktatás érdekében. — Tárcza: Nev. férnak kislend. és gyermekkorából. Petres J. — Haz. 'ap'szemle. — Irodalom. — Vegyesek.	
Fél évre 2 frt			
Negyed évre 1 frt			
Egyes szám 10 kr.			

Báró Eötvös József halálának évfordulóján.

(Február 2.)

A magyarországi tanítók egyik jótékony országos intézetének gondozói évenként kegyeletesen meg szokták ünnepelni azt a napot, a melyen az isteni gondviselés nemzetünk egyik jeles költőjét, századunk egyik nagy bölcsét, Eötvös Józsefet, ez árnyékvilágból a jobb hazába szólítja.

Az egyház „Gyertyaszentelő” ünnepét szép nemzeti ünneppel kapcsolja össze a magyar tanítóság országos bizottsága. Nemzeti iskolai ünnepén is Istent dicsőíti a magyar tanítóság, a midőn hálás szívvel emlékezik meg az isteni kegyelemnek azon áldásáról, melyet Eötvösünkben hazánkra, nemzetünkre árasztott.

Össze is illik a tanítóság ünnepe az egyház ünnepével; mert hisz Eötvösnek is megszentelt égő szövétneke vala az emberiségnek; égi világosságot és meleget sugárzott lelke a magyar nemzetre. Mint költő, az emberiség, a testvériség lelkét, a szent szeretetet ébresztgette bennünk; mint bölcs, nagy eszének világával bevilágította a haza boldogításához vezető utat, s reményt és önbizalmat fakasztott a jövőjében már kételkedni kész magyar népben. A népek és nemzetek atyjának jóvoltából hatott ő nemzetünkre s nemzetnevelő missziójának tőle telhetőleg megmegfelelt. A mű, melyen az ő szellemének nyomai is sokáig meg fognak látszani, még nincsen ugyan befejezve; a nemzeti műveltség kifejtésének eszméje a megvalósulás tetőpontjától még igen is távol áll; de az ut, melyen a cél felé haladunk lehet és kell, hosszú időre kijelöltettek általa.

Nagy Eötvösünk nemcsak meg volt győződve arról, hogy a magyar állam fundamentomának erejét és biztonságát elsősorban a nemzeti műveltség általánosítása és fejlesztése által nevelheti a nemzet, hanem el is követelt mindent arra nézve, hogy a népnevelésügy az állam, a törvényhozás legfontosabb ügyei közé soroltassék. A népoktatásügynek ha-

Lapunk e számához egy negyed-iv melléklet van csatolva.

zánkban nagyobb prófétája még nem volt! Belátta ő már ezelőtt évtizedekkel azt, hogy hazánk népoktatás ügye csak akkor indulhat kellő fejlődésnek, ha maguk a népoktatásügy szerény munkásai szellemileg és erkölcsileg emelkedhetnek; ezért gondoskodott törvény által arról, hogy a néptanítói állásra csak oly egyének léphessenek, a kik ezen hivatal betöltésére kellőleg elkészülnek, kiképeztetnek, hogy a néptanítónak ne csak kötelességei, hanem jogai is legyenek, hogy a magyar néptanítószágban a nemzeti közérület, a testületi szellem fejlődjék.

A magyar néptanítói kart Eötvös a magyar társadalom egyik tekintélyes tényezőjévé akarta nevelni; mert meg volt róla győződve, hogy a népnevelés terén csak akkor érhet nemzetünk célhoz, ha oly néptanítói karral rendelkezik, a melynek tagjai a társadalmi erényektől fénylenek. Bizonyos volt abban, hogy az esetben, ha a néptanítószágban nem lesz meg az a benső ösztön, vágy és hajlam, hogy hivatalában ne csak annyit tegyen, mint a mennyi ahhoz szükséges, hogy hivatalos megrovás ne érhesse, — úgy népnevelésügyünk csak látszólag fog fejlődni. Ugyanezért mindent elkövetett arra nézve, hogy a magyar tanítószágot az igazi társadalmi szellem hassa át, mely arra buzdítja az egyéneket, hogy hazájukkal, nemzetükkel szemben ne csak annyit igyekezzenek tenni, mint a mennyit a törvény betűje követel, hanem annyit, a mennyire csak képességök és erejük lehet.

Ugyanezért csak kívánatos lehet nemzeti népoktatásügyünkre nézve, ha a magyar néptanítószág, nemzeti műveltségünk terjesztésének szerény munkásai, minél gyakrabban foglal koznak Eötvösünk nagy népnevelési eszméivel és csak önmagukat tisztelik meg azzal, ha nem feledkeznek meg arról, kinek lelkét a legmélyebb vallásos érzület, s a legtisztább fényvel ragyogó hazaszeretet hatotta át, s a ki első nagy nevelője volt a magyar néptanítói karnak.

Helyesen cselekszik az „Eötvös-alap gyűjtő és kezelő országos bizottság”, hogy évenként legalább egyszer emlékeztetébe hozza a magyar néptanítószágban azt, hogy emeljék szellemüket föl Eötvösünk nagy lelkéhez és szenteljék meg lelkesedésük lángját azon szövétneknél, mely a hazaszeretetnek legnemesebb fényétől ragyog, s a mely az igazi keresztény szeretet éltető melegét terjeszti még művei által is.

Jól van az, hogy e napon mutatják ki az Eötvös-alapot gondozó bizottság tagjai fáradozásuk eredményét; hadd lássa a nemzet, hogy Eötvösünk nem élt hiába; hogy a magyar tanítói kar évről évre méltóbbá teszi magát arra a tiszteletre, mely méltán megilleti a magyar társadalmi tényezők egyik tekintélyes tagját; mert évről évre szaporodik azon néptanítók száma, a kik övéikért is, nemzetünkért is nem csak annyit tesznek, a mennyit tőlük a törvény betűje követel! Hadd lássák azok, a kik még távol állanak az Eötvös-alaptól a magyar néptanítók közül, hogy saját maguk ellen vétkeznek, ha nem járulnak a testvériességnek, s az ember-szeretetnek azon oltárához, melyről a kartársak tanuló gyermekeiknek neveléséhez támogatást, az özvegyek és árvák, a kiérdemült tanítókkal együtt segélyt nyernek, s a mely oltár tanúságot tesz arról, hogy a magyar néptanítószág ma már több jogra is méltó volna, mint a mennyit nekik Eötvös törvényével biztosíthatott.

Amde csakugyan azt mutatja-e ki az Eötvös-alap ügyének fejlődése, hogy a tanítói karban évről évre terjed a nemzeti közérület, a kartársi

összetartás, a társadalmi élethez való kedv és képesség. Nem mutatkozik-e a jelen évi tényekből az Eötvös-alap hanyatlása, mi szomorú tanúságot tenne néptanítói karunk szellemi és erkölcsi állapotáról?

Miként tudjuk s az alap számadásaiból a legközelebb kitűnik, az Eötvös-alap ügye a lefolyt 1886-dik évben sem hanyatlott. A rendes évdíjas tagok száma nem apadt meg; a tagsági tőkét beszolgáltató egyesületek és más rendes örökös tagok száma pedig szépen emelkedett; államszegély nélkül is közel 3000 forint csatoltatott a tőkésített vagyonhoz s az évi rendes bevétel is megladja jóval a három ezer forintot.

A magyar népoktatási intézetek egyik kiváló lelkes vezére saját vagyonából egy ezer forintnyi alapítvánnyal gyarapította jótékony intézetünket. A nemes lelkű férfiú nevét még nem közölhetjük; de van hozzá reményünk, hogy a legközelebb közölhetjük alapító levelének tartalmát. Az ő lelkének melegével gondozták egyes tanfelügyelőink és egyesületi elnökeink is az Eötvös-alapot ez évben is. Csudálatosan szép, hogy a magyar tanítói karnak ugyanazon tagjai gondoskodtak ez évben is az Eötvös-alapról is a leghivebben, a kik a magyarországi tanítók árvaháza körül is a legbuzgóbban fáradoznak.

Azonban, a mint egyrészt örvendetes jelenség gyanánt tüntethetjük fel azt, hogy az Eötvös-alap a lefolyt esztendőben is gyarapodott, ép úgy másrészt szomorú tényként kell azt is bevallanunk, hogy a magyar népoktatási munkásainak még a nagyobb része távol áll a szeretet szent munkájától és nem törődik sem az „Eötvös-alappal“ sem a „Tanítók árvaházával“.

Hozzájuk fordulunk ezért a magyar tanítószág mai ünnepén és kérve kérjük őket, lépjenek sorainkba; mert nagyot, tiszteletre méltót csak egyesült erővel hozhat létre a magyar tanítói kar is!

X.

A tanítók végelmozdítása.

Az 1868. évi 38. törv.-cz. szerint iskolákat tarthatnak fenn hitfelekezetek, magánosok, egyesületek, községek és az állam. Ugyan e törvény kimondja az iskolába járás kötelezettségét. Ez azon elven alapul, hogy a művelődés a nemzet jövő átalakulásának alapja, s mivel a consolidált nagy társadalom, a nemzet, egy erkölcsi egésznek képez, ha a cél az egész érdeke, — az egyén, a rész, feltétlen engedelmisséggel tartozzék az ő souverain-jének, a törvényhozónak, s ha kell, kényszerítés útján is teljesítse a jövő érdekében köteletségét. A nemzeté lévén a cél, az övé a köteletség is, tehát az övé végső elemzésben a jog.

Azonban ezen alapelv megtartván a maga épségét, nálunk az anyagi gyengeség miatt módosult s módosul a lehetőségek szerint. Így a nemzet fentemlített jogát bizonyos feltételek alatt részben átengedi más erkölcsi testületeknek, a nélkül, hogy e kötelezettség részéről visszavonhatatlan volna. Így nyernek jogot iskola-állításra az államon kívül az említettek, melyek tehát az állam helyett teljesítvén a feladatot, azt úgy kell, hogy teljesítsék, mint az állam teljesitené, azaz a concessió feltételeit be kell tartaniok. E feltétel első sorban a tanítás anyagára és módozatára, vagyis az iskola céljára vonatkozik; ezért köteleztetnek az államon kívül való iskolafentartók az állam felügyeleti jogát respektálni

s a czélt úgy valósítani meg, a mint azt a nemzet érdeke megkívánja. Minthogy ezt egyesek is, ha szakemberek, elérhetik, azért az állam e jogát ilyenekre is átruházhatja, — innen a magán-iskola lehetőségére. De ez csak természetesen hivatalos átengedéssel történhetik s törvényeink más magán-iskolát nem ismernek; mivel az engedély nélküli tanítás, ha szakember által történik, csak házi nevelőség lehet, a mikor a tanítványok valamely nyilvános, hasonló intézetben tartoznak vizsgát tenni, — vagy zugiskolák, melyeket a törvény tilt.

Ezért az 1868. évi 38. tv.-cz. IV. fejezete 18. §-a szerint megengedett magán-iskolák alatt közoktatási adminisztrációink szokásos elve szerint csak az „egyes vállalkozó által életfenntartási szempontból“, — továbbá több család által felfogadott megfelelő qualificatiojú tanító által fenntartott s illetve ellátott iskola értetik, mely mindenkor a törvény alapján szervezett helyi iskolai hatóságok közvetlen felügyelete alatt áll. — A dolog természete szerint az ily tanítók, minthogy nem hivatalnokok, hanem vállalkozók, a sors, vagy privat-egyezségen kívül semmi igényt nem formálhatnak senki iránt, minthogy az iskolafenntartót maguk képezik.

Az 1880. évi jun. 11-én 16,880 sz. a. népokt. statist. adatok feldolgozása ügyében kiadott miniszt. utasítás 6. §-a E. pontjához csatolt megjegyzés szerint azonban „egyes kegyuraságok (egyházi főbb méltóságok által) vagy alapítványból fenntartott iskolák nem tekintetnek magán-iskoláknak.“ Nem is tekinthetnek, mert ezek nem a fenti mód szerint való magán-vállalkozás tárgyai, — egyáltalában nem vállalkozások, de szervezés- és alapítások. Ezek tehát már az alkalmazott ellátóra nézve hivatalt képezvén, a rendszeres és népoktatási intézetek közé tartoznak, s ügyeik elbírálásánál jellegük lehet irányadó.

A jellegre nézve a népokt. törvény III., IV., V. és VI. fejezete intézkedik s a hivatott statist. rendelet minden iskola jellegét precise meghatározza s tán csak egynél, az alapítványi vagy kegyurasági iskoláknál nem látszik az kellőkép kimutatva. Ez iskolák felállításánál azonban az illetőket legtöbbször az az intentió vezette, hogy a község tulnyomó válásu lakosain segítsenek; az iskolákat legnagyobb részint a felekezetek helyett felállítva, az alapításkor a kegyurak a jelleget is meghatározták, s azért, a hol ez történt, ott a jellegkérdés irányadó lehet. Ezt bizonyítja az általános szokás, hogy az ily iskolák felekezetieknek vétetnek fel, s csak ott vétetnek községi jellegűnek, a hol a jelleg meghatározva nem volt. Mert kegyurasági jellegű népiskolát tanügyi adminisztrációink s törvényeink nem ismernek.

Ily kegyurasági, róm. kath. felekezeti jellegű iskolának látszik a Népv. Lapja m. évi 50. számában említett azon iskola is, melynek tanítója állásától elmozdítottatott.

Mivel az illető iskolafenntartó nyilvánosan kikötötte az iskola jellegét, az közs. iskolának nem tekinthetik, a minthogy nem is tekintetett s így az ügynél a közig. bizottsági intézkedés nem lehetett alkalmazható hanem a jellegből folyólag az a még érvényben levő helytartó-tanácsi szabályzat, mely a két kath. és görög nem egyesült felekezetek tanítóinak végelbocsátási ügyükben indítandó fegyelmi vizsgálata iránt kiadott. A volt m. kir. helytartó-tanács 1863. évi szept. 29-én 71,112 sz. a. kelt rendelete és illetve az 1857. évi okt. 27-én kelt vallás miniszt.

rendelet 29. §-a szerint e felekezetek tanítóinak végelbocsátását az országos kormánysszék (ma az érvény jogfolytonossági elvénél fogva a magy. kir. közokt. miniszter) van hivatva kimondani. E rendelet, mely hazánk tanítóinak legalább egyharmadára ma is vonatkozik, a következő intézkedést tartalmazza:

a) Ha valamely tanító ellen, legyen az véglegesen megerősítve, vagy csak három (most a szokásos) próbaévre kinevezve, oly természetű vádak emeltetnek, melyek bebizonyulásuk esetére a tanítónak állomásától való elmozdítását vonhatják maguk után, a helybeli lelkész (helybeli isk. igazgató) ezen vádakát mulasztás nélkül a kerületi esperesnek, mint kerületi tanfelügyelőnek jelentendi föl.

b) A kerületi esperes (ker. isk. felügyelő) erre a járás szolgabíráját, szab. kir. városokban a tanácsot megkeresi, hogy a vádlott tanító ellen indítandó vizsgálat napját vele egyetértőleg kitűzve, időközben a szükséges intézkedéseket, különösen a vádló és vádlottnak tanukkal megjelenését illetőleg megtegye.

c) A vizsgálatot a ker. esperes (isk. flő), a szbiró s ill. a tanács együtt vezetik, képviselve az államot s egyházat.

d) Kihallgatandó mindkét fél, a tanukkal együtt. A vallomások jegyzőkönyvbe vétetnek s minddel aláíratandók. E jkv az egyh.-megy. hatósághoz küldetik, mely azt véleményezve a H. Tanácshoz, (ma a miniszteriumhoz) fölterjeszti. A H. T. (s ill. ma a miniszter) végelhatározata előtt a tanítót állomásától csak kivételes súlyos esetekben lehet fölfüggeszteni, ez eseteknél is a vizsgálat a leirt módon foly. Bünvádi ügyekben a tanító rögtön fölfüggesztendő s a birói ítélethez képest a fegy. eljárás megindítandó.

Az említett 3 felekezet iskoláinál alkalmazott tanítókkal szemben a népokt. törvény 138. §-ának is megfelelően ez eljárás levén alkalmazandó, azt hisszük, hogy az érdekelt kegyuri, de r. kath. jellegű iskola tanítójának ügyénél is teljesen ez a mérvadó, és hogy ez, bizonyosnak tartjuk abban az esetben, ha az érdekelt iskolának helyi, felek. iskolaszéke van és volt s ha az elbocsátott kartársat ez választotta olyformán, mint ez az alapítványokból díjazott felek. tanítóknál egyh. főhatósági megerősítés mellett történik. E nézetünket látszik igazolni azon körülmény, hogy a kérdéses esetben vizsgálat a referens szerint csakugyan tartatott is. Hogy ez mily módon lett megtartva, arról nem értesültünk, de már maga e tény állításunk mellett bizonyít. Hisz ha a népokt. törvény 138. §-a itt nem lenne mérvadó, ha ez egyszerű munkaszereződési viszonyon alapulna, akkor felesleges egyáltalán minden rendes vizsgálat. Legfeljebb annyi volna szükséges, hogy a kegyur épügy, mint gazdasági alkalmazottainál, a munkálkodásra nézve véleményt kérne uradalmi tisztjétől s ehhez képest a tisztán magán-alkut felbontaná. Ha a magán-szerződés elvét elfogadjuk, az elmozdítás jogilag teljesen kifogásolhatatlan, de ekkor azt kellene feltételezniünk, hogy ez egy oly kibúvó ajtó, melyen — el kell ismerni, szép áldozatért — a kegyur megtartva az iskolafentartó jogait, kitérhet a kötelesség teljesítése alól.

Fennebb mondtuk, hogy ez iskolák nem magán-iskolák s nem vállalkozások. Egy létesülhetett iskola helyét foglalják el s a kegyur a hitközség iskolaiügyi jogutódja. De a joggal a tőle el nem választható kötelességet is magára kell vennie, mert intézménye nem életfentartási cél-

ból létesült vállalkozás, de egy erkölcsi testület törvényes kötelezettségének átvállalása (a népokt. törv. 37. és 44. §-a szerint), melyet csak félig teljesíteni s átvenni nem lehet. E jog és kötelesség értéke nem is nagyon távol áll egymástól. A teher, melyet a nagyurak magukra szoktak vállalni, sok helyen nem valami oly nagy, hogy a nemes iskolafentartók köteleességén felül való nagy érdemet tudhatnánk be nekik. Tudvalevőleg oly helyeken állítanak fel ily iskolákat, hol az illető kegyur a tanyát, pusztát, községet tulnyomó részben bírja. — Mivel pedig a népokt. törvény 23. §-a szerint oly helyeken, hol a felekezet nem tart fenn iskolát, a község köteles azt felállítani, épület és felszereléssel ellátni s erre a törvény 37. és 44. §-a egyenesen kötelezi is! a községeket s a külön adóközséget képező tanyák s pusztákat, s mivel a költségek a község összes lakosait és a községet, mint erk. testületet közadójuk és közjövdelemük arányában terhelik, ha az egyén az erkölcsi testület kötelességét magára vállalván, jogát is magáévá teszi: természetes, hogy a legnagyobb kiadást ő köteles teljesíteni. S még ide járul a méltányossági érv is.

Ezeket látom az ügy érdekében felhozhatóknak. A továbbiakra nézve e kérdés peres tárgyalása mindenestre a leghelyesebb mód már csak azért is, mert ez legbiztosabban tisztázza a fogalmakat. Ha aztán az ítélet szerint kiténik, hogy az ily iskoláknál, — a melyek nem életfentartási vállalkozások, s a melyek a törvény alapján létesített kötelezett egy más iskola helyét foglalják el, — az alkalmazott tanító existenciája csakugyan nem lenne biztosítva: adhatnak véleményt s kérhetnek orvoslást a tanító-egyesületek. Addig azonban a leghelyesebb nyugton figyelemmel kísérnünk az ügy folyását.

Hitter Ferencz.

A fél napi oktatáshoz.

— Két közlemény. —

(I) Egy fölötté fontos kérdés került napirendre, az a kérdés tudniillik, nem volna-e czélszerű a máig dívó délelőtti és délutáni oktatás helyett az egyhuzamban való oktatást behozni, mely csak a délelőtre szorítottanék. A középtanodák, valamint a polgáriskolák tanárai határozottan az utóbbit pártolják és részben már életbe is léptették. Minket, népiskolai tanítókat ezen, minden esetre nagyfontosságú újítási tervet készítetlenül talált s nem csodálható, ha különösen Tanos Imre tisztelt kartársam felszólalása után — alig egy-két kivétellel — a többség a régi rendszer megtartása mellett szavazott. Tanos Imrét régóta ismerjük és tudjuk mindnyájan, hogy nem közönséges tehetségekkel bír, helyesen gondolkodik és ítél. Helyesen cselekedett tehát Jeny József t. tagtársunk, midőn őt bizta meg azon feladattal, hogy a Budapesti Tanítótestület közgyűlésén az egyhuzamban való oktatásnak czélszerű vagy czélszerűtlen voltát fejtegetve, e tárgy fölött a vitát megnyissa.

Errare humanum est, és Tanos Imre tévedése annál inkább figyelemre méltó, mert tévedése által ezen fontos kérdés eldöntésénél az egész tanító testületet magával szemben találta. S ez természetes is. Ha arról van szó, hogy a város pénzügyeire való tekintettel — amint azt Tanos Imre

leginkább hangsúlyozta — az egyhuzamos oktatás hozassék be, de a half-time rendszer alapján, akkor én egy perczig sem habozom, lelkem teljes meggyőződésével, csekély szavam minden latba vetésével oda hatni, hogy tanító társaim minden tekintélyük befolyásával ezen reform (?) ellen nyilatkozzanak. Rég meghaladott álláspont, hogy a half-time rendszer valamennyi között a legroszabb és csak kényszerhelyzet által menthető ki. Így például Angliában, hol e csodagyermek született, megjárja. A sok nagy gyárváros, százezrekre menő lakosaival, a nyomornak oly képét tárja elénk, mely még a szegény magyar diurnista előtt is lihetetlennek tetszik. Ott, a hol a munkás nép túlkorai összeházasodásai folytán a család elszaporodása oly rendkívül nagy, hogy egy-egy munkáscsaládra átlag 7—8 gyermek esik, s így már a 7—8 éves gyermekeket munkára kell fogni, hogy csak kenyéren élhessenek, ott a half-time rendszer elfogadható azért, mert jobb, ha a nép gyermeke valamit tanul, mint ha semmit sem tanul. Nem pénzügyi tekintetek voltak tehát mérvadók Angliában, midőn a half-time rendszert behozták, mert hiszen hol áldoznak még annyit közművelődési czélokra, mint Európa ezen nagy szigetén, hanem tekintettel kellett lenni a nép életviszonyaira. Mi hála Istennek emyire még nem jutottunk és a főváros áldozatkész hatósága soha sem fogná azon pénzbeli előnyökért kockára tenni a főváros gyermekeinek anyagi és szellemi jólétét, eserében azon hátrányokért, melyek a half-time rendszerrel járnak. Nem, erről szó nem lehet s egy perczig sem szabad himünk azt, hogy a főváros hatósága az egyhuzamos oktatások alatt a half-time rendszer behozatalát érti.

A kérdés csak az lehet, vajjon azon körülményre való tekintettel, hogy középtanodáinkban és polgáriskoláinkban a jövő tanévtől kezdve ugyanis a délelőtti oktatás léssen behozva, nem lehetne-e egyöntetűség s egyébb czélszerűségi okoknál fogva a délelőtti oktatást népiskoláinkban is meghonosítani? Ily alakban a kérdés fontosságát elismerem, és amennyiben tanügyünk előbbrevitelén eddig is hiven fáradoztam, hozzászólani kötelességemnek tartom.

Elvitázhatatlan, hogy népiskoláinkban a túlterheltség fölötté nagy, s ennek oka határozottan egyrészt a tantervben, s az ennek kaptafájára készült tankönyvek nagy részében, másrészt azon törekvésben rejlik, hogy mindent, de mindent a népiskolától várunk, sok olyan dolgot is, melyet a tudományos pedagogia a népiskola feladatai közül határozottan kizár.

Olyan a mai népiskola, mint a túlterhelt hajó, melynek vezetésébe belefárad kormányos és legénység egyaránt.

A bajon legegyszerűbben úgy segítünk tehát, ha mindazt, ami fölösleges, eltávolítjuk. Egész sorát a legjelesebb paedagogiai írónak nevezhetném meg, akik a hat éves népiskolai tanfolyam mellett, a heti 20 órai oktatást, beleértve a hittanon kívül a rajzot és tornát is, nemcsak teljesen elégségesnek tartják, de a gyermek természetén elkövetett bűnös eljárásnak mondják, ha még azon túl is, az iskola falai közé zární akarják. S csakugyan így is van. Ha a ministerium és a fővárosi hatóság nagy műveltségű tanügyi közegei mellé meghívná a tanterv megállapításához azon tanférffakat, kik ugy a tanügyirodalomi téren, mint az iskolában kiváló jártassággal bírnak, igen könnyen megalkotható lehetne azon tanrendszer, melynek alapján a népiskola feladatát megoldaná heti 20 órai oktatás mellett.

Addig, míg egyedül a zöld asztal mellett készül a tanterv, mindig oda jutunk, hogy egy helyes tanrendszer csak ábránd marad s oda jutunk, hogy 28 órai tanidő mellett is holt betűt tanítunk, mert a tananyag sem minőség, sem mennyiségre nézve nem áll arányban a gyermek recipiáló lehetőségével.

Amint tehát mondom, oda kell törekednünk, hogy mindazon okoknál fogva, melyeknek felsorolását e helyen fölöslegesnek tartom, czélszerű tananyag felosztás mellett a heti 20 órai tanítás fogadtassék el. Ha ezt elértük, felvetjük a második kérdést, t. i. egyhuzamban, azaz délelőtti, vagy délelőtt és délutáni oktatásra osztassék-e az föl? S itt eljutottunk azon ponthoz, melynél Senyei Ferencz tagtársunknak sok tekintetben igazat kell adnunk.

i Május, június és szeptember hónapjaiban a délutáni oktatás nem sokat, majdnem semmit sem ér, s már egy évtizedénél több, hogy Berlinben, s Németország több nagy városában ezen hónapokban a délutáni tanítás szünetel.

Növendékeink szellemi kiképzetése nem veszítene semmit, de az iskola egészségügyi viszonyai nagyban javulnának, ha az említett hónapokban csak a délelőtti oktatásra szorítkoznánk, délután pedig nemis a tornászaton, hanem egy-egy kirándulás örömeiben és tanulásaiban részesítenők növendékeinket. Amde a téli hónapokban a mi viszonyaink mellett délelőtt 8—10-ig és a délután 2—4-ig legalkalmasabb tanidőnek válik be. Természetes, hogy ha mi a népiskolából akadémiát csinálunk s növendékeink nemcsak 11 óráig, de 12-ig is, délután nemcsak 4 óráig, de a penészes tornahelyiségben 5 óráig is elkínóztatnak, természetes, hogy be kell állnia ama természeti törvénynek, mely szerint a szélsőségek egymást érintik.

Túlterheltség folytán, valamint azon körülménynél fogva, hogy tanítványaink a tanteremben túlon túl időznek, készek vagyunk azon nagy ugrásra, mely nem csekélyebb hibát eredményezne, amennyiben társadalmi szokásainkkal, a szülei ház érdekeivel, a népiskola feladatával nem állana összhangban.

Én is a haladás szolgálatában állok, de azon józan haladás szolgálatában, mely nem nevezi magát reformnak, csupán azért, mert újat akar minden áron. Válaszszuk ki abból, a mi régi, a jót, a czélhoz vezetőt s ezt tartjuk meg; ez az igazi haladás.

Vazul.

A földrajzi oktatás érdekében.

— A fővárosi tanács figyelmébe ajánlva. —

Minden földrajzi oktatásnak a lakóhely ismertetéséből kell kiindulnia. Hogy a tanító e tekintetben sikert mutathasson fel növendékeivel, nem elég a kézi-könyvekben szárazon felhalmozott anyagot pusztán feldolgoznia, hanem elengedhetetlenül szükséges, hogy a lakóhelyet és környékét első sorban maga a tanító alaposan és mindenoldalulag ismerje, s szükséges, hogy ezen ismeretét módszertanilag helyesen értékesíteni is tudja. Ez legbiztosabban csak úgy érhető el, ha a lakóhely-ismeret tanításához

okvetetlenül megkivántató, jól szerkesztett vezérkönyvet adunk a tanító kezébe.

A főváros néptanítói mai napig nélkülözik a lakóhely ismertetéséhez megkivántató eme vezérkönyvet.

A Népnevelők Budapesti Egyesülete érezvén e hiányt, kérelmet intézett a főváros tanácsához, hogy hirdessen pályázatot ily vezérkönyv megírására. A tanács azonban — miként már írtuk — elutasította az egyesületet kérelmével, azt hívén, hogy új kézi-könyv behozataláról van szó.

Hogy az egyesületnek valóban nemes intencziójáról kellőleg informálva legyen a tanács, újabb kérelmet intézett hozzá, melynek — hiszszük — hogy meg is lesz a kívánt sikere.

Az Egyesület által betérjesztett kérvény szövegét a következőkben közöljük :

„Tekintetes főv. Tanács! Mély tisztelettel alulírottak ismételtelen azon alázatos kérelemmel járunk a Tek. főv. Tanács kegyes színe elé: méltóztatnék a főv. közs. elemi iskolák tanítói számára pályázat vagy egyes megbízás útján, egy, a III. osztály tananyagát tárgyaló földrajzi vezérkönyvet szerkesztetni; tiszteletteljes kérésünket következőkkel támogatván :

A fővárosnak sajátlagos viszonyai szembeszökő befolyással vannak népiskoláink tananyagának meghatározására, tanmenetére és tanítási módszerére, elannyira, hogy ép ebből kifolyólag főv. népiskoláink tananyaga sok részben egészen elüti a vidéki népiskolák tananyagától. A főv. népiskolák ezen sajátlagos jellege sehol sem domborodik ki azonban annyira, mint éppen a helyrajzi oktatásnál. De a milyen mértékben a helyrajzi oktatás a népiskola valamennyi tárgya között legfontosabb, úgy más részből annak tanítása legnehezebb, mert nemcsak a tanítás módjára, mikéntjére, hanem a tananyag megválasztására, csoportosítására nézve is, kellő tájékozottságot, nagymérvű gyakorlatot és tapintatosságot igényel, melyet azonban a képezdében el nem sajátíthat a tanító, mert ott a főváros helyrajzára kellő tekintettel nincsenek. Bécsben, hol ezen bajon szintén segíteni kellett, az ottani hatóság külön képezdét állított fel oly célzattal, hogy a város sajátlagos viszonyaira való tekintettel képezette leendő tanítóit. Miután ily nagymérvű áldozatról nálunk szó nem lehet, kértük és kérjük ismételtelen, hogy egy a helyrajzot tárgyaló vezérkönyv megírásáról gondoskodják a Tek. fővárosi Tanács. Ezen vezérkönyv nem a gyermekek, hanem az oszt. tanító kezébe való s egyik nagy előnye éppen az, hogy a kézikönyvet gyermek számára teljesen fölöslegessé teszi. Kérjük végre ezen vezérkönyv mielőbbi elkészíttetését azért is, mert bármikor és bármiként rendezze is a nm. Minister ur a népiskolái tananyagot, az első földrajzi oktatás soha és sehol más nem lehet, mint a helyrajzi oktatás, melynek módszerét és anyagát azonban még az új tanterv sem fogja meghatározni, mert országos tanterv sajátlagos fővárosi viszonyainkra tekintettel nem lehet.

Alázatos kérésünk ismétlése mellett maradtunk,
Budapestben, 1887-ik évi január hó 22-én,

a „Népnevelők Budapesti Egyesülete“.

T Á R C Z A.

Nevezetes férfiak kisded- és gyermekkorából.

Irta: **Petres József.**

A szülők öntudatos nevelésének befolyása a kisdedek és gyermekek értelmi és erkölcsi fejlődésére. Adatok **Carnot**, **Szemere** Bertalan, gróf **Széchenyi** István, **Vahot** Imre, **Munkácsy** Mihály és báró **Wesselényi** Miklós életéből.

Igen könnyen zavarba lehet hozni a szülőket azon kérdéssel: milyen elvek szerint nevelik gyermeküket? Mert igen kevés szülő van, ki a nevelés tudományát nemcsak behatóan, hanem némileg is tanulmányozta volna, tehát a szülők legnagyobb része a föbbebbi kérdésre nagyon hiányos feleletet tudna adni. Pedig hány fontos intézkedéssel kell tisztában lenni, hogy a nevelés összhangzó és sikeres legyen! Hogyan kell a gyermeket öltöztetni, táplálni, hogyan kell egészségét fönntartani, izmait erősíteni, tüdejét fejleszteni, betegségektől megovni stb. mind a testi nevelés körébe vágó fölötté fontos kérdések. Hogy kell benne tudvágyat kelteni, figyelmét élesíteni, emlékező tehetségét gyakorolni, az önképzéshez szoktatni stb. mind az értelmi nevelés körébe vágó lényeges kérdések. Hogyan kell öt vidámmá képezni, szemérmessé, illemessé, rendszeretővé nevelni, tisztaságra, mértékletességre, őszinteségre szoktatni, a félénkségről, az állatkinzásról a hazugságról leszoktatni stb. mind az erkölcsi nevelést illető kérdések. Minthogy pedig helyrehozatlan hiba volna a nevelést a cselédekre, az időre, vagy a véletlenre bízni, szükséges, hogy a szülők a nevelési eljárásokkal megismerkedjenek. Azért érdekesnek és tanulmányosnak találom a családi nevelés köréből egyes példákat bemutatni, hogy azokból a következtetés levonható és a gyakorlatban ismét alkalmazható legyen.

Carnot, a híres francia hadvezér és természettudós, ügyvéd fia volt. Kivüle még 17 testvére várta az apától az anyagi és szellemi táplálékot. Az atya képzett ember és derék családfő volt; gyermekei benne nemcsak atyjukat, hanem első tanítójukat és nevelőjüket tisztelhatték és szerethették. Maga vezette gyermekei nevelését; hogyan fejlesztette gyermekeiben az észet, a szívet és akaratot, arra nézve hiányzanak az adatok, hanem a következő történet a mellett szól, hogy a nevelésben nem közönséges jártasságot tanusíthatott. Az ifju Carnotot tizéves korában anyja dijoni utjában színházba vitte, hol az előadott darabban harci jelenetek is fordultak elő. Figyelemmel kísérvén az előadást, csakhamar fölkiált neki, hogy a hadvezért személyesítő színész a vár ostromlására kirendelt tüzérséget nem jól helyezte el, mert a várból jövő lövések ellen nem voltak fedezve. A kis Carnot látta, hogy a színpadi hadvezér nem veszi észre a hibát, azért fölemelkedett helyéről és lekiáltott a hadvezérnek a színpadra, hogy milyen hibát követett el és figyelmeztette, miszerint a tüzérséget az ő általa megjelölt szikla mögött helyezze el, honnan az a várból nem látható és az ellenség golyói ellen biztosítva van. Carnot hadászati tehetségének ezen első nyilvánulásával természetesen nagy zavart idézett elő a színházban. Anyja pirult és boszankodott

fiának merészsége miatt, a színészek kijöttek sodrukból a nem várt közbeszólás miatt, a közönség pedig bámult a gyermekeken és nevetett a színészekben. Carnot a harczolásnak új módját teremtette meg és a dijoni színház volt azon hely, hol strategiai tehetségének először jelét adta.

A kik ezen előadáson jelen voltak, fényes jövőt jósoltak a szemes fiúnak a katonai pályán. Ismétlem, Arago munkájában, honnan ezen életrajzi adatot merítettem, nincsen följegyzés Carnot atyjának nevelési módjára nézve, de az eredményből következtetést vonhatunk az eljárásra. A színpadi hadvezér által elkövetett hiba fölismerésére éles figyelem volt szükséges, e nélkül azt épügy nem fődözte volna fel, mint nem vette észre a néző közöng. Éles figyelemre pedig csak úgy tehetett volna szert Carnot, ha atyja jó korán hozzászoktatta, hogy a mit lát és hall, jól megnézze és meghallgassa. Midőn tehát a szülők valamit mutatnak, ne feledjék megkérdezni a gyermeket: mely részekből áll a felmutatott tárgy? milyen a színe? milyen az alakja? miből van? hol, mennyire és milyen irányban van más tárgyaktól? mire és miért használható? És ezt következtésen kell ismételni minden alkalommal, midőn a gyermekek új tárgyakat és tüneményeket látnak. Carnot is így lehetett apja által a megfigyelésre szoktatva, miért is később már utasítás nélkül is körülmenyesen megvizsgálgatott minden tárgyat és tüneményt, mely előtte új volt. A tüneményeknél pedig nem elég a gyermeket csupán annak lefolyására figyelmeztetni, hanem lehetőleg ki kell vele találtatni, mi idézte elő a tüneményt. Ennek az a jó oldala van, hogy a gyermeket gondolkodásra ösztönzi. Carnot is így lehetett apja által a gondolkodásra, a tünemények okának és következményének kutatására szoktatva, e nélkül a színpadi tűzéség helytelen fölállításának következményére nem is gondolt volna.

Ha a szülők a fönnebb elmondott módon szoktatják gyermeküket figyelemre és gondolkodásra, egyuttal tudvágyat is oltanak belé, mely őt azután önképzésre vezeti. A fönnebb elmondott módon öntudatosan működnek közre a szülők a gyermekek értelmi fejlődésére, melyet foglalkozásuk és társalgásuk által öntudatlanul mozdítottak előre. Miután a nevezetes férfiak zsenge korából összegyűjtött adatok közlése alkalmával nem nyújthatok teljes neveléstant, az öntudatos tanítás és nevelés összes elveit és törvényeit nem közölhetem, hanem utalnom kell a szülőket ily irányú könyvek és hírlapi czikkek olvasására. Nekem az a czélom, hogy az adatok által a nevelés iránt figyelmet ébreszsek és a közlött adatokból a tanulságot levonni segítsem.

Bizonyításra talán nem is szorul azon állítás, hogy a gyermekeket nemesak tanítani, hanem nevelni is kell. Nem elég ugyanis az észet ismeretekkel gazdagítani, hanem a szívet nemesíteni és az akaratot a jónak gyakorlására szoktatni is kell. A nevelésnek legelső és legfontosabb eszközei: a szülői szeretet és a jó példa. Csak mértékletes, rendszerető könyörületes és vallásos szülők nevelhetnek mértékletes, rendszerető, könyörületes és vallásos gyermekeket. Kant Immanuel szülei vallások voltak, a szülők jó példája a fiut is vallásossá tette. Göthe Farkas apja rendszerető ember volt, jó példájából szállt fiára is a rendszeretet. Kiss János, költő szülei egyszerű szerény és megelégedett emberek voltak, jó példájuk a fiu jellemére is jótékonyagu hatott. Aran y

János szülei rendkívül vallásosak voltak, a jó példa a fiura is korán ráragadt.

De a jó példa mellett a családban fegyelemre is van szükség, mely a kisdednek és gyermeknek akaratát a jónak gyakorlására vezeti és ebben megerősíti. A fegyelmi intézkedések enyhébbek és komolyabbak a szerint, a mint a gyermek természete megkívánja. Néha egyszerű felvilágosítás is elég, máskor már komolyabb parancsra és határozott tilalomra van szükség. Szemere Bertalan gyermekkori féltékenységének megszüntetésére elég volt néhány szóból álló felvilágosítás, mint azt „Atyám emlékezete“ című munkában leírja.

„A bátorságra is atyám szoktatott. Még most is emlékezem, midőn egyszer künn a mezőn a falutól igen messze jártunk és a távolban két, feketének látszó embert láttam felénk jönni. Komor őszi idő volt, alakjaikat a köd még megnagyobbitotta. S én félni kezdtem, mondván, hogy azok ott talán rossz emberek. „Látod, mondá ő, azok alkalmasint épen azt gondolják, a mit te, hogy mi vagyunk rossz emberek, és talán szinte félnek, pedig ők is, mi is jó járatban vagyunk.“ Ha úgy vesszük, az ilyen események jelentéktelenek, de a gyermekek egész életére kihatnak (Vége következik.)

Hazai Lapszemle.

„Az Eötvös-alap érdekében“ cz. a figyelemre méltó vezérczikket hoz a Marosvásárhelytől megjelenő „Marosvidék“ című heti-lap. Élénk színekkel festi e cikk a hazai tanitóság helyzetét, mely még mindig rá van szorulva arra, hogy a társadalomhoz forduljon segélyért nyomorának enyhítése végett. Hibáztatja a társadalom nagyobb anyagi javakkal rendelkező tagjait s a közép-birtokosok egy részét, mivel ritkán lehet őket látni, hogy áldozatot hoznának a népnevelés oltárára. Helyesen jegyzi meg a cikk, hogy a tanitóságnak arra várni, míg a társadalom segíti őt, nem lehet, önmagán kell segítenie. Nagyon megszívlelendők a következő sorok, melyet a szép cikkből ideiktatunk:

„Ez idő szerint az ö n s e g é l y elve az, melyet a tanítóknak legnagyobb mértékben valósítani kell saját érdekükben. A nagynevű Eötvös egyik legszebb emlékét a tanítók által nevére tett dicső alapítvány képezi, mely ez ideig legnagyobb részt a tanítók évi 1 frtjaiból tanítói özvegyeknek, árváknak, agg tanítók kitünően tanuló gyermekeinek segélyekben és évi ösztöndíjakban vallás és nemzetiségi különbség nélkül 50, 100 és 200 frtjával, összesen 264 családnak 20,430 frtot osztott ki. Azonkívül évenként tiszta jövedelme egy tizedrészával a tanítói árvaházat támogatja. Mindez azonban elenyésző csepp víz a szükséglet forró homokos sivatagán; mindez azonban egyetlen kőnyecseppnek letörlése akkor, a midőn a nyomorban és elhagyatottságban zokogóknak könnyei pataként omolnak! S miért nem lehet nagyobb eredményeket fölmutatni? Miért nem tiszser akkora a tanítók részéről enyéreik s tán épen enmaguk részére évenként egy forintban nyújtott önségély, mint a mily elenyésző csekély tényleg? Első sorban s jelentékeny rendben bizonyára azért, mivel még az 1 frtot sem képesek nagy erőltetés nélkül némelyek kiadni; ámde, hála Istennek! a tanítók felénél ma már több azon helyzetbe jutott, főleg a közelebbi évek folyamán, hogy feltétlenül kifizendítandó segélyekből évenként ne két-három, hanem 20—25 ezer forint osztásuk ki, s így az összes tanítók ügye nagy lendületet vegyen. Másod, sorban már csak vagy az úgy nem ismerése, vagy a magasabb fokú buzgóság hiánya volna felemlithető.“

Mintán a cikk névszerint is felsorolja, hogy Maros-torda megyéből kik tagjai az Eötvös-alapnak (300-nál több tanító közül csak 10-en vannak ilyenek) a lelkes közlemény írója minden további buzdítás nélkül azon reményének ad kifejezést, hogy a cikk olvasása és fölött csak egy negyed óráig való gondolkodás után is a vidék tanítói közül sokan fognak sietni az Eötvös-alap tagjai közé beállani. — Adja Isten, hogy szép reményében ne kelljen a cikk írójának csalatkoznia!

*

„A közszellemről az iskolában“ E kérdésről igen érdekes és vonzó fejtegetést olvasunk a „Pesti Hírlap“ f. év jan. 11. számában De Gerando Antonina tollából. Találónan tünteti fel értekezésében a szellemes író az ellentétet, mely a társadalom és az iskola szellemi élete között lelhető. Érdemesnek tartjuk a tanulságos cikk következő részét olvasóinkkal megismertetni.

Rendkívül fontos, tanítási és nevelési szempontból, hogy a közszellem jó legyen egy iskolában. — De hát kitől függ e közszellem? Nagy részben azoktól, kik az iskola élén állnak. Bajos, kényes teendő a közszellemet tapintattal megteremteni; azért csakis az fogjon hozzá, ki arra magában tehetséget, hivatást érez. Nem zsarnok elnyomással, Találónan tünteti fel értekezésében a szellemes író az ellentétet, mely a társadalom és az iskola szellemi élete között lelhető. Érdemesnek tartjuk a tanulságos cikk következő részét olvasóinkkal megismertetni.

Rendkívül fontos, tanítási és nevelési szempontból, hogy a közszellem jó legyen egy iskolában. — De hát kitől függ e közszellem? Nagy részben azoktól, kik az iskola élén állnak. Bajos, kényes teendő a közszellemet tapintattal megteremteni; azért csakis az fogjon hozzá, ki arra magában tehetséget, hivatást érez. Nem zsarnok elnyomással, vas kézzel lehet a közszellemet megteremteni, hanem meleg szeretettel, igaz odaadással, önfeláldozással. Ha a növendék érzi, hogy tanítója nem ellensége vagy elnyomója (és ezt a gyermek csulhatatlan finom érzékkel veszi észre), hanem legjobb barátja, jóakarója; ha a tanító és tanár annyira szíven hordja növendékei igazi javát, hogy ugyszólván egész lelkét nyújtja oda tápúl azoknak, kiknek erkölcsi, szellemi fejlesztése reá van bízva: akkor egygyé olvad növendékeivel, lelkeik egyet képeznek és kénye-kedve szerint irányozhatja őket. Csak hogy természetesen kell, hogy igen művelt legyen az, ki ily iskola élén áll, hogy mindezt meg tudja érteni és teljes öntudattal gyakorolhassa befolyását, önzetlenül, a közjó érdekében. — Sokszor történik, hogy a rossz iskoláért a rossz növendékeket okolják s azt hiszik, hogy ezek azért nem haladnak, azért gyűlölik meg végre az egész tanítást, mert magok rossz növendékek s azon nem lehet segíteni. De csalódnak: nincs rossz növendék; legfőlebb azok, kik tökéletesen meg vannak fosztva minden tehetségtől; az ilyenek pedig nagy számú növendékek közt végre is jelentéktelen számmal vannak. Legyünk arról szentül meggyőződve, mi az ifjuság vezetői: hogy a jó iskola hozza meg a jó növendékeket és a jó tanító és tanár teremti meg a jó iskolát, azaz a közvéleményt, mely a növendékeket magával ragadja.

Arról épen nem lehetünk felelősek, hogy milyenek a növendékek, amikor őket reánk bízzák; de részben felelősek vagyunk arról, hogy milyenek, ha bennünket elhagynak, természetesen, ha elég időt töltöttek körünkben, hogy benhatást gyakorolhattunk reájok. Azért mondom: részben, mert gyakran a család rossz befolyása meggátolhat működésünkben, vagy az iskola rossz szervezése, a rossz berendezés (a min segíteni nem tőlünk függ) ellenhatók lehetnek. Hanem legyünk arról meggyőződve, hogy a közszellem hatalmas rugó az iskolában, úgy a tanításra, mint a nevelésre nézve és a jó tanító ad létet az iskolának, ő teremtheti meg ezt a közszellemet.

Aláírjuk s meg vagyunk győződve, hogy a hol az iskola hivatott tanító kezébe van letéve, ott jó közszellem tekintetében kifogás nem igen emelhető.

Y.

I r o d a l o m.

— Uj tanügyi lapok. I. „Protestáns Néptanító.“ Nevelés és oktatásügyi hetilap. Szerkeszti S ó l y o m Antal. Megjelenik minden szombat H.-Nánáson. Előfizetési ár egy évre 4 frt. — E lapot a megszünt „Protestáns népiskolai lap“ fentartói indították meg, kik „mint a múltban, úgy a jelenben is szükségét érzik egy protestáns jellegű tanügyi lap fenntartásának.“ Szerintök

elvitázhatlanul szükség van e lapra „mert a protestáns tanügy . . . a sajtóban önállólag képviselve nincs.“ Hogy mennyire nincs igazuk, önmaguk igazolják mindjárt az 1. és 2. számával lapjoknak. Van ugyanis ezekben szó „Az értelemző tanmód kivitelé“-ről. „A néptanítók országos nyugdíj intézete kérdésé“-ről, „A néptanító és a jótékonykezélu egyesületek“-ről, meg a — „Zsebkendő“-ről (a tárczában). Hogy ezek a dolgok mennyiben képeznek protestáns tanügyet a mely a sajtóban „önálló“ képviseltetést kíván az bizonyára a lapot fönttartó, i. t. „érdekeltség“-nek a titka. — 2. „Kalauz a népiskolai nevelés-oktatás-terén.“ Katholikus paedagogiai folyóirat. Szerkeszti és kiadja Regéczy József képző-int. igazgató tanár. Megjelenik Nagy-Szombatban, minden évben négyszer, 3 ivnyi füzetekben. Egy füzet ára 40 kr. — „Az igaz, hogy paedagogiai lapunk van fölös számmal“, de azért a „Kalauz“-ra mégis szükség van (!) mert „hiányon akar segíteni“. Lapjaink leginkább csak politizálnak, (!) s a paedagogiával, mint tudományval és művészettel nem sokat törődnek (!) s mivel a „Kalauz“ meg épen ezzel fog törödni (kizárván a poltikumot); ergo a „Kalauz“ minden lapbőség mellett is — hiányt pótol. (Zárjel közt mondva ugyan azon számban „lapszemle“ is van, mely 11 tanügyi lapot ismertet, s ezek egyikeről sem tudja azt kimutatni, amit előbb állit, hogy t. i. leginkább csak politizálnának.) A Népm. Lappjáról az a véleménye, hogy „élénk, de liberalis irányánál fogva egy oldalu és sokszor igazság talan.“ Ugyan melyik részen van hát az egyoldalúság? ott-e hol a tanügyet mint az emberiség közkinccsét veszik tekintetbe, vagy ott, hol azt egy felekezetnek, tehát az emberiség egy kis töredékének vindikálják? Az igazságtalanság vádja ellen eléggé megvéd lelkiismeretünk.

V e g y e s e k.

— Lapunk e számához egy negyed iv melléklet van csatolva, melynek tartalma: A tanóra-beosztás — Vajdafi Gusztávtól és Egyesületi élet.

— *MEGHIVÓ.* Az Eötvös-alap gyűjtő orsz. bizottság ez évi február 2-án a VI. ker. Andrássy-uti nőtanító-képzőintézet zenetermében ünnepélyes gyűlést tart a következő programmal: 1. A budai paedagogium növendékeinek karéneke. 2. Elnöki megnyitó beszéd. 3. Emlékbeszéd b. Eötvös József felett, tartja GYÖRGY Aladár. 4. Titkári jelentés. 5. Az Eötvös-alap pályázatainak kihirdetése. 6. A tagsági oklevelek bemutatása. 7. Elnöki zárzó. 8. A paed. növendékek záró éneke. — A gyűlésre a tanférfiak és tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. — **AZ ELNÖKSÉG.**

— **A szüneti kirándulást rendező bizottság** febr. hó 5-én szombaton d. u. 6 órakor a VII. ker. Kazinczy-utcai egyleti helyiségben értekezletet tart, melyre az egyletek által kiküldötteket tisztelettel meghívja.

Az elnökség.

— **Ezer-forintos alapítvány.** Egy — magát most még megnevezni nem akaró — magyar néptanító az Eötvös-alappal kapcsolatban ezer-forintos alapítványt tett, melynek egyelőre csak 5 százalékos kamatját fizeti be az alap pénztárába, gondoskodott azonban róla, hogy az alap kezelői tulajdonjogukat annak idején az alap javára érvényesíthessék. — Adjon isten sok ily névtelen alapítót az Eötvös-alapnak!

— **Falusi viszonyok egy nagy városban.** Gróf Festetich Benő kir. tanfelügyelő a „Székes-Fehérvár és Vidéke“ értesülése szerint f. hó 17-én meglátogatta a székesfehérvári öreg-utcai iskola mindhárom osztályát, meghallgatta a tanulók feleleteit és megtekintette az osztályok felszerelését. Mindenesetre meglepette a tanfelügyelőt a tanulók igen nagy száma; fel van véve ugyanis az I. osztályba 109, a II. osztályba 170 és a III. osztályba 84 gyermek. — Ezt újságolja a nevezett lap. Kíváncsiak vagyunk mikor újságozhatja ezen ázsiai állapotok megszűnését?

— **A testi büntetés kérdése** az angol isk. székekben ideiglenesen elintéztetett. E szerint a segédtanítóknak vagy nőknek nem engedték meg, hogy a gyermekeket testileg megfenyítsék (eddig is úgy volt), már csak azon egy szempontból sem, mert ők maguk is többnyire még gyermekek. A főtanítónak azonban az isk. szék jogot ad, hogy e nagyon is szükséges és üdvös fegyelmezési módot gyakorolhassa. Helyeseltetett egyik gyűlésén Mrs. Wastlake azon megjegyzése, hogy a jó tanító talál módot arra nézve, hogy a vesszővel takarékosan bánjék. — „Sokkal hasznosabb lett volna — mondja a St. Sames's Gazette — ha a fentebbi általános határozat helyett az isk. székek határozott szabályokat alkottak volna a testi fenytés mikénti alkalmazására.“ A „Times“ azt mondja: „A bot, vagy jobban mondva a vessző használata megengedhető, de csak a test a m a r é s z é n alkalmazandó, mely az észszerű büntetést minden veszély és rossz következmény nélkül kiállja.“ — Lám az angolok belátják, hogy valami haszna mégis csak van annak a testi büntetésnek — észszerűen alkalmazva. Nálunk egyszerűen csak eltűrültek, Messze is állunk ám fegyelem dolgában s ebből kifolyólag az előmenetel tekintetében is az angolok mögött!

— **Kitüntetés.** Z s e m b e r y György, eperjesi nyug. tanító működésének 50 éves jubileumát e napokban ülte meg, mely alkalommal a megyei főispán úr által az ő Felségétől jött koronás ezüst érdem-kereszttel lett kitüntetve. Az ünnepély következően folyt le: A főispán úr megyeházi termeiben d. e. 11 órakor jelentek meg az iskolások tagjai, valamint a jubilált, volt kartársainak környezetében, jelen volt a megye érdemteljes tisztikara élükön P é c h y Zsigmond megyei alispán úrral. 11 és fél órakor a főispán ő méltósága megjelenvén, magvas beszédet intézett az érdemes és kitüntetett kartárshoz kiemelvén különösen a tanítói hivatás fontosságát s egy ily hosszú pályán eltöltött tanítói tevékenység értékét, melyet ugymond, — semmiféle anyagi vagyonnal összehasonlítani nem lehet, mert a legnagyobb vagyon sem mulja felül azon áldásos működés szellemi értékét, melyet egy, hivatását jól felfogott tanítói tevékenység nyújt a nemzet közművelődésének oltárára. Ezzel feltűzvé az érmet azon öszinte jó kívánalommal, hogy azt a kitüntetett még sokáig hordozhassa. A főispán urnak ez alkalommal kifejtett szívélyességét a meghatott tanítón kívül Plétényi Endre eperjesi apát úr ő nagysága is megköszönte rövid, de szellemus beszédében. Részünkről szintén a legkészségesebben sorakozunk mi is a gratulálók közé s kívánjuk öszinte kartársi szívünkből, hogy: „Vivat ad multos annos!“ A sárosmegyei ált. tanító-egylet nevében: Ringer Ferencz, egyleti főjegyző.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az állásától elmozdított s könyörtelen módon több tagu családjával együtt kenyerétől megfosztott p.-gyin óthi tanító, Zubek Lénárd részére a következő adományok folytak be. (II. kimutatás.) A N.-Szombati vicariatus területén lakó r. k. tan. egylet“ (gyűjtése) 3 frt. A „Heves N.-Kunsági ev. ref. egyh. megyei tanító egylet“ 5 frt. A „Kis- és N.-üküllő megye tanfelügyelősége“ 3 frt. A „Nagy-Károly vidéki tanító egylet“ 3 frt. A „Debreczeni ref. egyházmegyei tanító egylet“ 3 frt. A „Csanád-megyei tanító egylet“ (gyűjtése) 3 forint. Az „Alsó-borsodi ev. ref. tanító egyesület“ (gyűjtése) 2 frt 80 kr. A „Somlyó-vidéki ev. tanító egylet“ 2 frt. A „Pápai izr. tantestület“ 2 frt 20 kr. T. Augerné urnő polg. isk. m. tanító Pápa 1 frt. T. özv. Kluge Ferenczné urnő Pápa 3 forint. T. Erdős Istvánné urnő Pápa 1 frt. Ft. Bogár Mihály pleb. ur Bácsföldvár 2 frt. T. K. K. Pápa 1 frt. T. F. Pápa 1 frt. T. K. E. Pápa 1 frt. N. N. Pápa 3 forint. T. E. H. Pápa 3 frt. T. Baron Jakab kereskedő ur Pápa 3 frt. T. Bánfi János polgáriszk. igazg. Karánsebes 3 forint. T. Rácz Ferencz tanító ur R.-Palota 2 forint. T. Schoor Ármin tanító ur Pápa 50 kr. T. Kégl József ur Pápa 1 frt 50 kr. T. Bíró Vincze ur Páltelek 1 frt. T. A. B. Pápa 50 kr. T. M. Gy. Pápa 2 frt. Összesen 56 frt 50 kr. Az 1.-ső kimutatásunk összege tett 168 frt 24 kr. Befolyt addigi összesen: 224 forint74 kr. — Fogadják a nemeskeblű adakozók a nyilvánosság terén is az egylet forró köszönetét. — Pápa, 1887. jan. 19. Az elnökség.

— **Az emberi test nagysága reggel és este.** Csak kevesen tudják, hogy felnött ember reggel kisebb mint este; de ez már tudományosan is be van bizonyítva. A legutóbbi német sebészek kongresszusán Dr Merkel előadván az emberi test hosszmereteiről szerzett tapasztalatait, meggyőződött, ugymond önmagán is, hogy reggel ágyban fekvő 5 centiméterrel nagyobb, mint este állva. E különbséget az izületek besülyedése okozza, a mely mindannyiszor előfordul, valahányszor a test fölegyenesedik és annak felső része sulyával az alsókra ránehéződik. A térd-izületeknél 1 milliméter, a láb és csipő izületeinél pedig 1 centiméter besülyedést is észlelt.

HIRDETÉSEK.

(104)

!!ISKOLÁK RÉSZÉRE!!

A tekintetes igazgató és tanár urak figyelmébe ajánltatik

5 kros (31. szám) **finom füzetek** 17—21 cm. nagyságban 20 lappal, finom simított **vastag papírból**, izlésteljes borítékkal ellátva. **Száza 3 frt 80 kr.**

10 kros (41. sz.) **finom füzetek** 19⁵—25 cm nagyságban 20 lappal, finom simított **vastag papírból**, izlésteljes borítékkal ellátva. **Száza 7 frt.**

Nagyobb kemény kötésű füzetek 22, 30, 40. — **Szótár füzetek** tuczatja 50 kr.—1.10. — **Nyolczadrétű füzetek** 20 lappal tuczatja 50 kr., 40 lappal 1 frt 10 kr.

Külön adatok szerint szerkesztett füzetek legjobban és pontosan készíttetnek.

1 kros **írkák** (21. szám) színes borítékban, magyar, német vagy 1 soros vonalzással, 8 lap tartalommal 100 darab 70 kr., 1000 db 6 frt.

Rajzeszközök sárgarézből 2. sz. 95 kr., 3. sz. 1 frt 50 kr., 4. szám frt 2, 5. szám 2 frt 50 kr.

Legfinomabb rajzeszközök 1. sz. 2 frt, 2. sz. 2.50, 2/a. sz. 2.80 3. sz. uj ezüstből, bórdozóban. 3.20, 3/a. sz. 3.50, 4. sz. 4.50.

Rajztáblák, rajzvonalzők, háromszögek legkitűnőbb minőségben különös olcsó árakon.

Vidéki megrendelések pontosan, utánvét mellett **eszközöltetnek.**

KANITZ C. papir-raktára és fizeteli könyvgyára
B U D A P E S T, Dorottya-utca 12.

Hirdetéseket

a
„NÉPNEVELŐK LAPJA“

valamint minden bel- és külföldi hirlap számára árszabály szerinti árak mellett elvállal

LANG LIPÓT

nemzetközi hirdetések felvételi irodája
Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

Fogalmazás és csoportosítás a leghatásosabb alakban. —
Főlvilágosítások a bármelű esetben legalkalmasabb lapokról és
költségtervezetek a legkészségesebben adatnak.

Nyom. Müller K., ezelőtt Münster K., könyvnyomdájában II. kerület, fő-utca 20.